گزارشک

تکامل زبان فارسی در رادیو

مراسم رونمایی از سه‌گانه رادیو فرهنگ در پاسداشت زبان فارسی و تجلیل از استاد اسماعیل آذر در ساختمان شهدای رادیو برگزار شد. به گزارش جام‌جم، همزمان با روز قلم، آیین رونمایی از سه‌گانه رادیو فرهنگ در پاسداشت زبان فارسی و نکوداشت دکتر اسماعیل آذر دیروز در استودیوی شماره یك ساختمان شهدای رادیو برگزار شد.

در این مراسم که اجرای آن بر عهده بهروز رضوی بود، علاوه‌بر حمید شاه‌آبادی معاون صدای سازمان صداوسیما، غلامعلی حدادعادل رئیس فرهنگستان زبان و ادب فارسی، سرور بختی رئیس موسسه فرهنگی اکو، محمود شالویی مشاور وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی و جمعی از مدیران رادیو نیز حضور داشتند.

حمید شاه‌آبادی، معاون صدا با اشاره به برخی از برنامه‌های رادیویی در حوزه تقویت ترویج و احیای زبان فارسی گفت: در شرایطی که در سال‌های اخیر زبان فارسی در یك مسیر فرسایش تدریجی قرار گرفته بود، رسانه ملی با تذکرات و هدایت‌های رهبر معظم انقلاب در زمینه پاسداشت زبان فارسی گام‌های جدی برداشته است که البته هنوز تا رسیدن به نقطه قابل‌قبول فاصله زیادی دارد.

وی افزود: یکی از این گام‌های مهم، همین برنامه سه‌گانه‌ای است که به نام دکتر اسماعیل آذر مزین است. فقط در قالب این سه برنامه، ۳۰۰۰ دقیقه برنامه در زمینه حمایت و حفاظت از زبان فارسی پخش شده است. علاوه‌بر این سه برنامه، بیش از ۳۸ برنامه در مجموع شبکه‌های رادیویی و در ژانرهای مختلف در راستای صیانت از زبان فارسی تولید شده است.

معاون صدا تاکید کرد: رادیو از قدیم در تقویت و صیانت از زبان فارسی پیشگام بوده اما اکنون باید نقش پررنگ‌تری داشته باشد چون تهدیدها بیشتر است. ما در رادیو با دقتی که کارشناسان به خرج دادند و تذکراتی که مطرح کردند، اشتباهات همکاران و مجریان را به‌حداقل رساندیم اما متأسفانه گاهی مهمانان و کارشناسان از واژه‌های بیگانه استفاده می‌کنند و در این حوزه هنوز مشکل داریم. در گام اول تلاش ما این بود که گویندگان کمترین خطا را داشته باشند.

اسماعیل آذر هم در صحبت‌های کوتاهی درباره سه برنامه رادیویی که پخش خود را از رادیو فرهنگ آغاز کرده‌اند، گفت: از یك سال پیش چندین جلسه با آقای شاه‌آبادی در رادیو داشتیم. مدیران و کارمندان رادیو واقعا فرهیخته هستند و همه با دست خالی می‌درخشند. رادیو در مسیر تکامل است و همین باعث شد دست ودل من در اینجا بندشود.

وی با اشاره به حضور حدادعادل در این مراسم نیز گفت: باید بگویم کار آقای حدادعادل در فرهنگستان زبان فارسی بسیار سخت است؛ چون زمانی بود که ده یا صد لغت وارد زبان فارسی می‌شد، اما اکنون زبان فارسی در معرض هزاران لغت بیگانه است که وارد زبان فارسی می‌شود. کارهای بزرگی در حوزه صیانت از زبان فارسی در حال انجام است که ان‌شاءا... به‌زودی همگان خواهند دید و خواهند شنید.

شاهنامه‌خوانی توسط یکی از نقالان کودك، پخش کلیپ‌های مرتبط با زبان و ادبیات فارسی، پخش گزارش تصویری روند تولید و ضبط برنامه‌های سه‌گانه رادیو فرهنگ و اجرای گروه موسیقی سنتی از دیگر بخش‌های این برنامه بود.

در انتهای این مراسم نیز پس از تقدیر از برگزیدگان کودك و نوجوان مسابقه مشاعره «حریر سخن»، از مجموعه سه‌گانه رادیو فرهنگ و تابلوی یادبود دکتر اسماعیل آذر نیز رونمایی شد. برای این تقدیر و رونمایی علاوه‌بر اسماعیل آذر، حمید شاه‌آبادی، غلامعلی حدادعادل، سرور بختی رئیس مؤسسه فرهنگی اکو، علیرضا حبیبی مدیر رادیو فرهنگ و محمدرضا جعفری جلوه نیز حضور داشتند.

«شرم» آخرین نقش‌آفرینی مرحوم سیروس گرجستانی

مرحوم سیروس گرجستانی در ماه‌های اخیر مشغول نقش‌آفرینی در سریال شرم بود که با درگذشت او، سرنوشت این نقش ناتمام ماند. به گزارش جام‌جم، سریال شرم یکی از تازه‌ترین محصولات سیماست که در سکوت خبری جلوی دوربین رفته است. سریال شرم به تهیه‌کنندگی امیرمهدی پورزیری و کارگردانی احمد کاوری در سکوت خبری جلوی دوربین رفته است و با درگذشت مرحوم سیروس گرجستانی که در ماه‌های اخیر مشغول ایفای نقش در این سریال بود، در روزهای اخیر خبرساز شد. مرحوم سیروس گرجستانی یکی از بازیگران اصلی این سریال بود که در اواسط کار و در حالی که بخش زیادی از نقش‌آفرینی‌اش در سریال باقی مانده بود، دو روز پیش بر اثر حمله قلبی دار فانی را وداع گفت تا آخرین نقش‌آفرینی این هنرمند محبوب در دنیای سینما و تلویزیون ناتمام باقی بماند. هنوز مشخص نیست سرنوشت نقش مرحوم گرجستانی در سریال و ادامه این نقش به چه شکل خواهد بود.

اسماعیل آذر مجری برنامه‌های مشاعره رادیو و تلویزیون در گفت و گو با ما

در قیامت از سعدی گلایه خواهم کرد

فاطمه عودباشی
رسانه

کتابی حرف می‌زند و کنار تمام حرف‌هایی که می‌زند چند بیت شعر هم می‌خواند تا همه بدانیم دستور زبان و ادبیات فارسی در تار و پود شخصیت و تك‌تك سلول‌های او تنیده شده است، حتی یك گفت‌وگوی ساده و طنازانه که گاهی تبدیل به شوخی با آثار بزرگان هم می‌شود، نمی‌تواند به دستور زبان گفتارش لطمه‌ای بزند. اگر از هر دری هم بگوییم شعری در آستین دارد تا حق مطلب را ادا کند. دکتر اسماعیل آذر را چندین نسل با برنامه‌های مشاعره تلویزیون و رادیو می‌شناسند. استاد ادبیات فارسی با لهجه اصفهانی که سال‌ها مجری و داور این مسابقه بوده است؛ مسابقه‌ای که مخاطبان خاص خودش را دارد که روزها و شب‌هایشان را با دیوان شعرا می‌پردازند. بزرگداشت معاونت صدا برای دکتر اسماعیل آذر باعث شد تا در روزهای گرم تابستان به سراغ این مرد برویم که در ادبیات مویی سپید کرده است و با او از هر دری حرف بزنیم.

شما که تا این میزان با شخصیت شاعران کلاسیك ایران همچون سعدی، حافظ، مولوی و... مأنوس هستید. آیا تا به حال پیش آمده به خوابتان بیایند؟

خیلی سال پیش وقتی رساله‌ای درباره تحلیل گلستان و بوستان سعدی و شیوه کار سعدی در این دو اثر می‌نوشتم و تمام خانه من پرشده بود از آثار سعدی، یك روز خیلی اتفاقی آقایی زنگ در خانه ما را زدند و گفتند منزل آقای سعدی؟! خیلی تعجب کردم و گفتم خیر. همان شب در حالی که ذهنم خیلی درگیر نوشتن بود و سخت مشغول مطالعه بودم، کمی خوابیدم. در خواب دیدم یکی از آثار جامی را می‌خوانم. بعد فردی سراغم آمد که به من الهام شد او جامی است. جامی در همان خواب از کتاب نفحات‌الانس برایم تعریف کرد و بعد خطاب به من گفت تو فکر نکن دلت می‌خواهد با سعدی ملاقات داشته باشی، من هم یك شب خواب دیدم فرشتگان تاج‌گل به آسمان می‌برند. گفتم برای که می‌برید. گفتند برای سعدی، زیرا او یك بیت گفته که ما این گل‌ها را برای او می‌بریم و بیت شعر سعدی از این قرار بود: برگ درختان سبز در نظر هوشیار/ هر ورقش دفتری است معرفت کردگار.

همه این موارد را جامی در خواب برایم تعریف کرد و از خوابش گفت که چطور فرشتگان هوای سعدی را داشتند. وقتی از خواب بیدار شدم و به آن فکر کردم برایم خیلی جالب بود و این شد یکی از خاطرات من از سعدی.

اگر خود سعدی را می‌دیدید به او چه می‌گفتید؟

می‌گفتم تو که اینقدر آدم بزرگی هستی، چرا در بوستان از شاهنامه فردوسی تقدیر کردی، حتی اگر روز قیامت هم سعدی را ببینم، دست به دامنش گلایه خواهم کرد که چه شد این‌طور از شاهنامه گفتی در بوستان.

بین تمام شاعران کلاسیك ایران زمین رتبه اول را به چه کسی می‌دهید؟

اگر در این عالم شعر، سنایی وجود نداشت، قطعا عطاری هم نبود. اگر این دو نبودند مولوی هم نمی‌بود و اگر این سه نبودند، سعدی حضور نداشت. مجموع این شخصیت‌ها منجر به پدیدار شدن حافظ شده است. زبان فارسی با فردوسی و حافظ رنگ و آب خاصی می‌گیرد. برای‌تان مثال دیگری می‌زنم. وقتی برای خرید خانه می‌روید، ممکن است هر خانه ایرادی داشته باشد، اما بعد از جست‌وجو خانه‌ای پیدا می‌کنید که هم با سلیقه‌تان یکی است و هم ایرادی ندارد. خانه شعر حافظ و فردوسی هم این‌طور است. همه چیز در آنهاست. در شعر حافظ عاطفه، فرهنگ، اسطوره، جامعه انسانی و جامعه الهی را در اوج می‌بینید. این مجموعه در کنار هم دلنشین است. در شعر مولوی سراسر عاطفه است و بوی انسان، بوی خدا و... می‌دهد. فردوسی بوی حکمت می‌دهد.

پس با این تعریف نمی‌توانید به کسی رتبه یك بدهید؟

نه ولی خواهم گفت سر خط فردوسی است و ته خط حافظ.

چرا؟

فردوسی یك عظمت را خلق کرده و حافظ هم همین‌طور. اما حتما در این میانه چیزی وجود دارد که سبب می‌شود حافظ متولد شود. در این میانه شاخه گل‌های سنایی، شمس مغربی، سعدی، عطار و... بوده است.

اگر دلتان بگیرد شعر کدام یك از این اشعار را می‌خوانید؟

تاریخ بیهقی را. زیرا هزار سال من را به عقب می‌برد و ذهنم را از امروز تهی می‌کند. من را می‌برد پیش سلطان محمود غزنوی، مسعود غزنوی و... انگار که در این دوره نیستم و در آن دوره زندگی می‌کنم.

پس به تاریخ هم مثل ادبیات علاقه‌مند هستید؟

بسیار زیاد. چندین کتاب تاریخ نوشتم. از کتاب‌هایم می‌توانم به عبرتگاه تاریخ، تاریخ عاشورا، روزگار سیاسی حضرت امام رضا(ع)، تاریخ عیاری و جوانمردی و... اشاره کنم. همه اینها محصول عشق من به تاریخ است.

حال که تاریخ عیاری و جوانمردی را نوشتید چقدر الان در جامعه ایران، جوانمرد می‌بینید؟

این سوال را پاسخ نخواهم داد و حتما این را بنویسید!

نام شما با زبان و ادبیات فارسی پیوند خورده است. دلیل این همه عرق چیست؟

من از همان کودکی به ادبیات علاقه‌مند بودم. همچنین رهبر معظم انقلاب هم حساسیت زیادی در این باره دارند و ارج و قرب زیادی برای زبان و ادبیات فارسی قائل هستند و همیشه به این سرمایه معنوی کشورمان تاکید می‌کنند. پس همه ما باید متوجه این سرمایه بوده و نسبت به آن عرق داشته باشیم.

شما یکی از نمادهای ادبیات فارسی در رسانه ملی هستید. فکر می‌کنید در این سال‌ها تا چه میزان موثر بودید؟

هرجا می‌روم وقتی جوانان شاعر را می‌بینم، لذت می‌برم.

یعنی تاثیر شما بر آنها بوده که شاعر شدند؟

حتما همین‌طور است.

خودشان به شما این حرف را زدند؟

بله، والدین‌شان با دیدن من در خیابان به من تاکید کرده‌اند که تاثیر برنامه‌های مشاعره روی فرزندان‌شان خیلی خوب بوده و باعث شده بارها سراغ آثار شاعران بروند و بخوانند. خدا را شکر می‌کنم در رسانه ملی سه دهه است که فعالیت می‌کنم و هیچ‌وقت کسی به من نگفته حرفی را بزنم یا نزنم. همیشه آزادی مطلق داشتم و همه مدیران صداوسیما از من حمایت کردند. از معاون سیما گرفته تا معاون صدا همه کوشیده‌اند تا راه را هموار کنند. همچنین با تاکید این موضوع را می‌گویم هیچ‌وقت در صدا و سیما برای هیچ‌کس بسته نیست. راه برای هر فردی که بخواهد در حوزه زبان و ادبیات فارسی کار کند، باز است.

یعنی اگر کسی جای شما را بگیرد مشکلی ندارید؟

نه، اصلا کمك هم می‌کنم. وقتی شهرستان‌ها برنامه‌های مشاعره با حضور مجریان‌شان می‌گذارند، من به آنها کمك می‌کنم و مشاوره‌های لازم را می‌دهم. در مجموع هر کاری از دستم بربیاید، حتما انجام می‌دهم. حتی دلم می‌خواهد از بقیه هم یاد بگیرم.

عملکرد شاعران جوان را چطور ارزیابی می‌کنید؟

بسیاری از آنها مشکلی دارند و این‌که مطالعه نمی‌کنند. کسی که شعر می‌گوید باید از دیروز خبر داشته باشد. باید روزگار خودش را صفرتا صد بشناسد و مطالعه کند. باید یك تا دو بار مفاهیم قرآن را خوانده باشد. نظامی گنجوی، مولوی، حافظ و... به خاطر وصال با قرآن بوده که توانستند جاودانه شوند.

پسر شما امیرحسین، تهیه‌کنندگی برنامه شما را به عهده دارد. چرا او جلو دوربین نمی‌رود؟

اتفاقا او دکترای زبان و ادبیات فارسی دارد و در ماه رمضان دعاهای این ماه را به همراه تفسیر در برنامه انتهای الوند می‌خواند.

چرا اجرای برنامه مشاعره را به عهده نمی‌گیرد؟

اجرای این برنامه نیاز به دانش زیادی دارد.

یعنی پسرتان دانش این کار را ندارد؟

همان‌طور که تاکید کردم او دکترای این رشته را دارد. شاید صبر کرده تا من عصا به دست بگیرم. نمی‌دانم واقعا. اما من برای اجرای این برنامه خیلی مطالعه کرده‌ام. دو سال در حوزه‌علمیه درس خوانده‌ام. سال‌ها ادبیات غرب را مطالعه کردم. مطالعات وسیع در حوزه دین داشتم. همیشه سعی کرده‌ام مردم را راضی نگه دارم.

شب شعر با همسر و اهل خانواده می‌گذارید؟

نه، ضمن این‌که همه می‌دانند دنیای خودم را دارم. سال‌هاست که مهمانی نرفته‌ام. همه وقتم را برای ادبیات و مطالعه می‌گذارم. در دانشگاه تدریس می‌کنم. صدا و سیما کار می‌کنم. اگر هم زمان کمی هم داشته باشم، چرتی می‌زنم!

با توجه به این‌که به زبان‌های انگلیسی و فرانسه تسلط دارید، اشعار غربی را چطور ارزیابی می‌کنید؟

بله. شعرهایی از امیلی برونته، شکسپیر و... بارها در برنامه‌هایم خوانده‌ام. حتی اشعاری از شاعران عرب هم می‌خوانم. در مجموع از این تنوع در برنامه‌هایم استفاده کرده‌ام.

قبل از برنامه مشاعره تا چه میزان با بچه‌ها تمرین می‌کنید که شعرها را این‌قدر سریع از حفظ بگویند؟

طبیعی است قبل از ضبط، آموزش‌های مکرر با بچه‌ها داریم، چون اگر آموزش نباشد مسلما بچه‌ها نمی‌توانند تا این میزان سریع اشعار را بخوانند؛ ضمن این‌که زمان برنامه باید برای مخاطبان مفید باشد.

آیا پیش آمده در خیابان شما را به جای فامیلی خودتان آقای مشاعره صدا کنند؟

بله، پیش آمده است. همیشه مردم در کوچه و خیابان هر زمان که مرا می‌بینند بسیار محبت به من دارند و شرمنده‌شان هستم. آنها ابراز مهر می‌کنند و در همه این سال‌ها سعی کرده‌ام راوی درست فرهنگ ایران‌زمین و زبان و ادبیات فارسی باشم. مدیران صداوسیما همیشه حمایت کردند. آقای دکتر شاه‌آبادی همیشه به من محبت دارند و با حمایت او در رادیو فعالیت دارم و گلستان و سعدی را برای رادیو خوانده‌ام. برنامه مشاعره در ایران صدا دارم. ۲۰۰ برنامه کوتاه با موضوع اخلاقی ضبط کرده‌ام که از همه شبکه‌ها پخش می‌شود. امیدوارم خدا به صدا و سیما برکت بدهد تا بودجه رادیو هم افزایش یابد.

عکس: جاوش همایونی

آذر:
در طول سه دهه برنامه مشاعره در صداوسیما توانسته‌ام جوانان بسیاری را علاقه‌مند به شعر کنم و این باعث افتخار من است

خاطرات با جلیل شهناز

از ۱۴ سالگی عاشق موسیقی بودم و خیلی این رشته را دنبال می‌کردم، حتی در این رشته هم تحصیل کرده‌ام و توفیقات زیادی هم داشتم، اما وصیت مادرم این بود که از این راه ارتزاق نکنم. من هم به وصیت او گوش دادم و شغلم شد شعر و ادبیات فارسی و فقط گاهگداری موسیقی را دنبال کردم. اما در همان مقطع خاطرات زیادی از جلیل شهناز دارم. شب‌های زیادی کنارش بودم. او خیلی آدم شیرینی بود و به سلطان موسیقی ایران شهره بود. بزرگ‌ترین افتخار من دوستی با جلیل شهناز بود.

چرا خنده؟

ما همیشه شما را لبخند به لب دیده‌ایم. آیا تا به حال پیش آمده عصبانی شوید؟

نه، اصلا عصبانی نمی‌شوم.

یعنی همه چیز بر وفق مراد است؟!

اولین بار سقراط این حرف را زد. وقتی تنش و ناراحتی پیش می‌آید، حتما جهلی هم به دنبال دارد. بنابراین وقتی کسی حرفی می‌زند که ناراحت می‌شوم، به جای این‌که واکنش منفی داشته باشم به این فکر می‌کنم که حتما او متوجه نشده این حرف را زده است.

در قرآن کریم آمده اذا مروا بالغو مروا کراما. سعدی هم به ما درس می‌دهد

دو عاقل را نباشد کین و پیکار
نه دانایی ستیزد با سبکسار
اگر نادان به وحشت سخت گوید
خردمندش به نرمی دل بجوید

البته خداوند حسرت و حسادت را در وجود هر آدمی آفریده است، اما باید مهار کنیم نه این‌که آزار به دیگران برسانیم.

چه خبر

«ایلدا» به کجا رسید؟

گروه تولید سریال دفاع‌مقدسی «ایلدا» همچنان در انتظار تدارک شرایط و سکانس‌های جنگی است تا در صورت ضبط ۳۰ درصد باقیمانده، آن را به آنتن چهلمین سالگرد دفاع‌مقدس برسانند. به گزارش خبرگزاری آنا، «ایلدا» از معدود سریال‌هایی است که پس از فعالیت مجدد سریال‌ها و گروه‌های فیلمسازی، همچنان نتوانسته ادامه تصویربرداری‌اش را ازسرگیرد و این پروژه پربازیگر دفاع‌مقدسی در تلاش برای فراهم کردن مقدمات کار است. این سریال به کارگردانی راما قویدل به‌دلیل حواشی پیش‌آمده بر سر ابتلای یکی از بازیگرانش به کرونا در روزهای اسفند، زودتر از دیگر تولیدات به حالت تعلیق درآمد اما یک‌ماهی است که علیرضا سبط‌احمدی، تهیه‌کننده آن در پی تدارک پیش‌تولید ادامه سریال است تا ۳۰ درصد باقیمانده از فیلمنامه را جلوی دوربین ببرد. سریال در لوکیشن‌های خرم‌آباد و اطراف آن ساخته می‌شود و به داستان دفاع عشایر کشورمان در جبهه‌های دوران دفاع‌مقدس در مقابل رژیم بعث نیز می‌پردازد. «ایلدا» قرار بود اوایل تیرماه در لوکیشن‌های طراحی‌شده، بخش عملیات و جنگی قصه را وارد فاز تولید و تصویربرداری کند اما به‌دلیل هماهنگی‌های معمول و تدارکات لازم، گروه این روزها در انتظار پیگیری این بخش از پروژه دفاع مقدسی هستند. در صورت فراهم‌شدن شرایط، با حضور جمع زیادی از بازیگران اصلی، بخش‌های باقیمانده در بازه زمانی دوماهه در خرم‌آباد ضبط خواهد شد. قرار است «ایلدا» برای پخش در چهلمین سالگرد دفاع مقدس آماده شود. سریال به نویسندگی نوشین پیرحیاتی نمایشی از انقلاب، جنگ و دفاع‌مقدس خواهد بود چرا که از حماسه‌های ۵۸ و ۵۹، مرزنشینان و عشایر شروع و به روزهای سخت جنگ تحمیلی هم می‌رسد. «ایلدا» در گروه فیلم و سریال مرکز سیمافیلم و به تهیه‌کنندگی سیدعلیرضا سبط‌احمدی و کارگردانی راما قویدل و نویسندگی نوشین پیرحیاتی در حال تولید است. بازیگران این سریال عبارتند از: مجید مظفری (صالح‌خان)، پوریا پورسرخ (ایرج)، فاطمه گودرزی (داگل)، خسرو شهراز (نصیرخان) و....